

ŠAHOZAVER

Priloga revije Šahovska misel za najmlajše šahiste in njihove mentorje

ZANIMIVOSTI

Najmanjši ročno narejen šahovski komplet

Leta 2020 se je v Guinnessovo knjigo rekordov zapisal zlatar Ara Davidi Ghazaryan, ki je ročno izdelal najmanjši šahovski komplet na svetu. Velik je manj kot 1 cm (8 x 8 mm). Figure so izdelane iz rume-nega in belega zlata. Kmetje na šahovnici so veliki samo 1 mm, kralja pa 2,4 mm. Celoten šahovski komplet tehta manj kot 7 gramov!

Kako zelo majhen je ta šahovski komplet lahko vidite na fotografiji, kjer je postavljen ob kovanec. Bi lahko zaigrali s takim kompletom? Ara Davidi Ghazaryan pravi, da je to res mogoče, le roka se vam ne sme tresti ...

Vir: <https://www.guinnessworldrecords.com/news/2017/8/check-out-the-world%E2%80%99s-smallest-handmade-chess-set-486537>

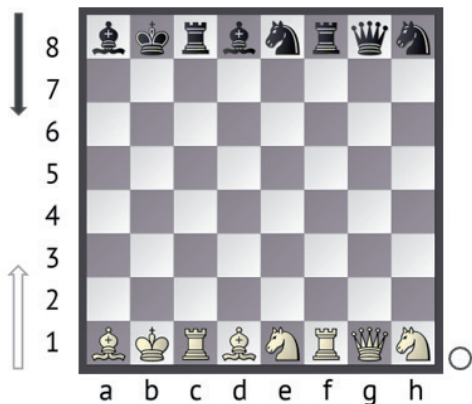
Z IGRO V ŠAH

IGRA ZA DVA: VSI DOMOV!

Igro *Vsi domov* nam je ob svojem obisku v Sloveniji predstavil predsednik komisije za izobraževanje pri Evropski šahovski zvezi Jesper Bergmark Hall. Je odličen učni pripomoček za igrivo utrjevanje pravilne postavitve figur na šahovnico in tudi za razvijanje strategij, kako figura v čim manj potezah pride do zelenega polja.

IGRALCI SO SE NAGAJIVO PREMEŠALI IN NE STOJIJO NA SVOJIH POLJIH ZA ZAČETEK ŠAHOVSKE PARTIJE. Z UKAZOM 'VSI DOMOV!' SE MORAJO FIGURE DRUGA ZA DRUGO PREMAKNITI NA SVOJE ZAČETNO POLJE. PREMIKAJO SE PO ŠAHOVSKIH PRAVILIH.

1. FIGURE POSTAVITA TAKO:

2. Z ŽREBOM DOLOČITA, KDO BO IMEL KATERO BARVO FIGUR. NATO OBA REČETA: VSI DOMOV!

3. PRVO POTEZO NAREDI IGRALEC Z BELIMI FIGURAMI. NATO SVOJO POTEZO NAREDI IGRALEC S ČRNIMI FIGURAMI. ZA NJIM JE SPET NA POTEZI BELI, KOT PRI IGRANJU ŠAHA.

4. SREDI ŠAHOVNICE JE NEVIDEN ZID. TO POMENI, DA FIGURE NE SMEJO NA DRUGO POLOVICO ŠAHOVNICE. PRAV TAKO SE FIGURE MED SABO NE MOREJO JEMATI. VSAK IGRA SAM NA SVOJI POLOVICI ŠAHOVNICE, VENDAR MORA POČAKATI, DA BO NA VRSTI ZA SVOJO POTEZO.

5. IGRE JE KONEC, KO EDEN OD IGRALCEV VSE FIGURE POSTAVI NA PRAVA POLJA.

NAMIG: V TEJ IGRI LAŽJE ZMAGAŠ, ČE NAJPREJ RAZMISLIŠ, KOLIKO POTEZ POTREBUJE VSAKA FIGURA, DA PRIDE DOMOV. POTEM PA NAČRTUJEŠ, KAKO MORAŠ IGRATI, DA SE FIGURE NE BODO OVIRALE.

pripravila: Simona Polše Zupan

Vir: <https://chessplus.net/interactive-games/homecoming-chess/>

Največja šahovska figura na svetu

Vas zanima še to, kako velika je največja šahovska figura na svetu? To je ogromen, več kot 6 metrov visok kralj. Naredili so ga v Združenih državah Amerike, v Missouriju, na ogled pa je postavljen pred vhomom v World Chess Hall of Fame v mestu Saint Louis, ki slovi po bogati šahovski zgodovini. Ta kralj je kar 53-krat večji od kralja, s kakršnim po navadi igramo mi.

Vir: Wikimedia Commons, Fernandopascullo

ŠAHOVSKA MALA ŠOLA

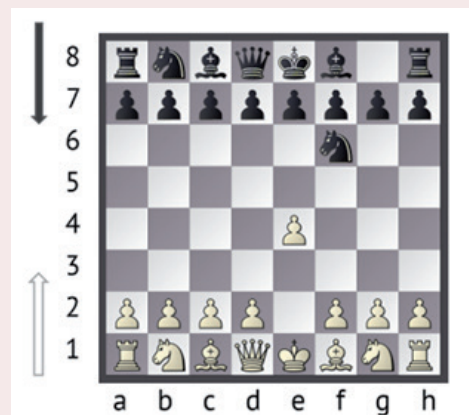
ZLATA PRAVILA OTVORITEV

ŠAHOVSKA IGRA IMA TRI DELE - OTVORITEV, SREDNJI DEL IN KONČNICO.

OTVORITEV JE ZAČETEK ŠAHOVSKE PARTIJE. V OTVORITVI FIGURE

PRIPRAVLJAMO ZA NAPAD - REČEMO, DA JIH RAZVIJAMO.

FIGURA JE RAZVITA, KO STOPI IZ SVOJE HIŠKE.

NA SLIKI JE BELI RAZVIL KMETA, ČRNI PA JE RAZVIL SKAKAČA.

ČE BODO FIGURE DOBRO PRIPRAVLJENE ZA NAPAD, BOMO LAŽJE ZMAGALI. ZATO NI VSEENO, KAKO ZAČNEMO Z IGRO.

VERJETNO POZNATE NORČEV IN ŠUŠTAR MAT. TAK MAT V DVEH ALI TREH POTEZAH SE ZGODI, ČE PARTIJE NE ZAČNEMO DOBRO.

ZATO JE TREBA NA ZAČETKU ŠAHOVSKE PARTIJE UPOŠTEVATI NASLEDNJA ZLATA PRAVILA:

- KMETE POSTAVI V SREDIŠČE ŠAHOVNICE.
- NAJPREJ RAZVIJ LAHKE FIGURE (SKAKAČA IN LOVCA).
- PAZI NA ŠIBKI POLJI (f2 IN f7), KJER LAHKO DOBIŠ ŠUŠTAR MAT.
- ROŠADO NAREDI TAKOJ, KO JE MOGOČE.
- DAME NE PREMAKNI PREHITRO IN PREDALEČ.

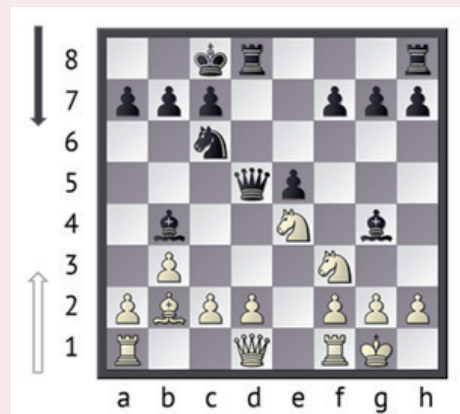
VEČ O TEH PRAVILIH SI LAHKO PREBERETE TUDI V ŠAHOVSKEM UČBENIKU ŠAH ZA OTROKE 1 ALI V KAKŠNI DRUGI ŠAHOVSKI KNJIGI.

KAJ PA, ČE TA PRAVILA ŽE POZNATE?

ALI STE VEDELI, DA OBSTAJAJO ŠE DRUGA PRAVILA OTVORITEV, KI NAM POMAGAJO DOBRO IGRATI?

NA PRIMER:

- **ČE LAHKO IZBIRAŠ, V OTVORITVI NE IGRAJ VEČKRAT Z ISTO FIGURO.** NAJPREJ POSKUSI RAZVITI ČIM VEČ RAZLIČNIH FIGUR.
- **POVEŽI SVOJI TRDNJAVI.** TO POMENI, DA NAREDIŠ ROŠADO, NATO PA 'PREMAKNEŠ V BOJ' ŠE VSE FIGURE, KI SO OSTALE MED OBEMA TRDNJAVAMA.

ČRNI IMA POVEZANI TRDNJAVI, BELI PA IMA MED TRDNJAVAMA SAMO ŠE DAMO.

PRI VSAKEM PRAVILU PA OBSTAJAJO TUDI IZJEME.

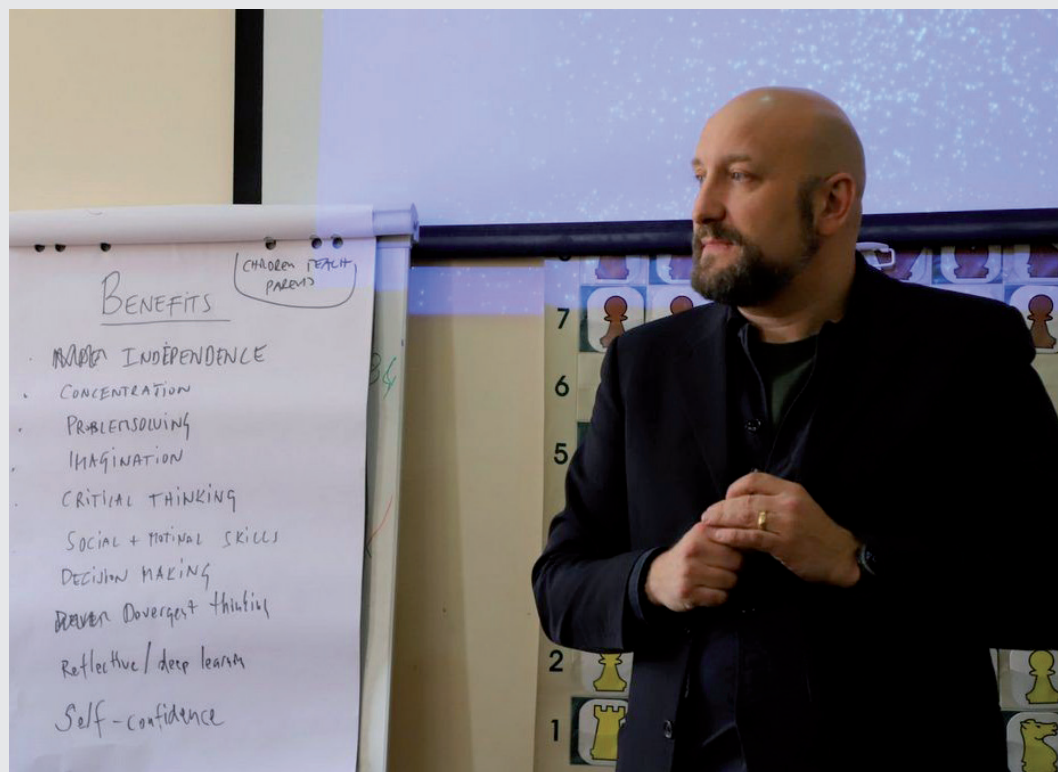
NA PRIMER:

ČE NAM SOIGRALEC PRIPRAVLJA MAT ALI NAM JE NAPADEL KAKŠNO POMEMBNO FIGURO, BOMO NAREDILI VSE, KAR JE POTREBNO, DA SE UBRANIMO. TUDI ČE S TEM NE BOMO UPOŠTEVALI PRAVIL OTVORITVE.

KOTIČEK ZA MENTORJE

ŠOLSKI IN TEKMOVALNI ŠAH

Konec maja nas je obiskal predsednik Komisije za izobraževanje pri Evropski šahovski zvezi (ECU) Jesper Bergmark Hall, ki je tudi mednarodni mojster, FIDE senior trener in avtor šahovske literature.

Predstavil nam je kar nekaj primerov dobre prakse, kako razširiti zanimanje za šah med mladimi ter jih na zabaven in učinkovit način učiti šahovskih osnov. Med drugim je izpostavil bistveno razliko med šolskim šahom in tekmovalnim šahom za otroke.

Tekmovalni šah za otroke je namenjen motiviranim in učno sposobnejšim otrokom, ki jih šahovskih spretnosti učijo izkušeni klubski trenerji. Takšni otroci lahko zelo hitro napredujejo in se udeležujejo šahovskih tekmovanj.

Šolski šah pa je namenjen popularizaciji šaha. Osredotočen je na najšibkejše, ki jim ob pravilnem pristopu pomaga odpirati vrata v svet mišljenja. V tem primeru gre bolj za poučevanje šaha preko šahovskih mini iger kot za klasičen šah. Preko mini iger otroci postopno razvijajo tako interes za šah kot tudi šahovske spretnosti in nenazadnje so ravno tako deležni mnogih koristi, ki jih prinaša šah. Ker za popularizacijo šaha v šolah na tak način ne potrebujemo izkušenih šahistov, lahko za poučevanje šahovskih osnov preko mini iger v zelo kratkem času izobrazimo kar učitelje. Le-ti so usposobljeni za delo z najmlajšimi, znajo ohranjati disciplino in motivacijo. Učence, ki si želijo več, kot jim lahko učitelj ponudi z mini igrami, le-ta usmeri na šahovske klube, kjer jih prevzamejo izkušeni šahovski trenerji, saj je sestavni del te metode tesno sodelovanje učiteljev šolskega šaha z lokalnimi šahovskimi klubi. Obenem pa so učiteljem, ki si želijo vstopiti globje v šahovsko igro, na voljo tudi dodatna izobraževanja, ki jih nudi Komisija za izobraževanje pri Evropski šahovski zvezi (ECU).

To je vsekakor inovativen pristop k poučevanju šaha, ki že v več državah prinaša lepe rezultate.

V kratkem načrtujemo podobna izobraževanja v slovenščini. Zanimirani se lahko obrnete na uredništvo ali pisarno Šahovske zveze Slovenije.

G. Hall nam je predstavil še eno odlično zamisel. Vsak šahovski mentor se je že soočil s situacijo, ko otrok, šahovski začetnik, po tekmovalju, kjer mu ni šlo dobro, izgubi motivacijo za šah, morda odneha že sredi turnirja.

Da bi začetnikom ali manj samozavestnim otrokom olajšali prehod iz šahovskih iger v razredu v tekmovalni del, kjer lahko pokažejo svoje znanje, je predstavil sistem točkovanja 1-2-3. Po tem sistemu je vsak udeleženec tekmovalja za odigrano partijo nagrajen z 1 točko, četudi partijo izgubi. V primeru remija se vsakemu zapiše 2 točki, v primeru zmage pa 3 točke. Praktično to pomeni, da otrok, ki je na turnirju odigral 7 partij in ni zmagal niti ene, s turnirja odide s 7 točkami namesto z ničlo.

S tem sistemom točkovanja sledimo motu 'pomembno je sodelovati', obenem pa z več točkami nagradimo tudi najspretnejše. Velika dodana vrednost je tudi, če na koncu turnirja vsak otrok odide domov z medaljo za sodelovanje (četudi ta ni zlata, srebrna ali bronasta).

Dal nam je še en koristen namig, in sicer, da je priporočljivo otroka prvič poslati raje na ekipni kot na posamični turnir, saj na ekipnem ni toliko pritiska na posamezniku, zlasti če smo ekipo pripravili na spodbudno in timsko vzdušje do vsakega njenega člana.

Moto pri šolskih šahovskih tekmovanjih (za popularizacijo šaha) bi moral biti: »Najpomembnejši igralec na turnirju je tisti, ki je na koncu pristal na zadnjem mestu. Če gre on s turnirja zadovoljen, je bil turnir uspešen.« (J. B. Hall)

Več informacij lahko najdete na: <https://edu.europechess.org/>

<https://chessplus.net/interactive-games/>

Simona Polše Zupan

ZAKAJ ŠAH?

Verjamemo, da vsi bralci dobro poznate premnoge koristi šaha za vsestranski razvoj človeka. Kljub temu bomo v tej in prihodnji številki Šahozavra objavili odličen članek šahovskega trenerja Gorazda Gorjupa z argumenti, ki nam bodo pomagali prepričati tako vodstva šol, naj šahovskemu krožku namenijo (tudi finančno) pomembno mesto, kot starše, naj svoje otroke vendarle spodbudijo k igranju šaha in jih vpišejo v krožek.

ŠAH - močno orodje pri vzgoji otroka

Strokovnjaki svarijo: pričakujemo lahko epidemijo odvisnosti od elektronskih medijev. Če bi bil Facebook država in njegovi uporabniki državljani, bi bila ta država po številčnosti tretja na svetu, takoj za Kitajsko in Indijo.

Kljub vsem podatkom se starši še ne zavedamo dovolj, kako lahko otroške zabave, ki temeljijo na uporabi različnih družbenih aplikacij ali igranju igrice, povzročajo odvisnost. So otroci, tudi pri nas, ki preživljajo ves prosti čas z igranjem video

iger preko spleta ter zanemarjajo šolo in športne treninge. Telo se ne razvija pravilno, saj so večino dneva v nepravilni drži, nimajo niti telesnih aktivnosti niti živih socialnih stikov. Ko se igra konča, otroci občutijo praznino, želja po novi igri pa se obdrži v podzavesti do prve priložnosti. Te priložnosti se s časom ponavljajo in odvisnost se z vsakim novim igranjem utrjuje v podzavesti.

Tako kot določeni otroci igrajo igre, drugi preživljajo večino svojega razpoložljivega časa na socialnih omrežjih, kjer si dopisujejo, spremljajo različne blogerje in se z njimi identificirajo. Ustvarjajo si lažno predstavo o priljubljenosti in o prijateljih, ki jih imajo na spletu ogromno, v realnem življenju pa so praktično brez njih.

Hormoni, ki jih možgani sproščajo v fazi igranja iger in ob uporabi socialnih medijev, povzročajo ugodje. Enak hormon se sprošča pri uživanju drog. Droge so prepovedane,

za alkohol in cigarete pa imamo starostno omejitev. Ker nimamo izkušenj, kaj prinaša odvisnost od socialnih medijev, ne vemo, kakšne bodo posledice. A se te že kažejo. Pogosto mlajše odrasle osebe, ki prihajajo v nove službe, kažejo pomanjkanje koncentracije. Če jim je dovoljeno, imajo svoje telefone tesno ob sebi, njihova pozornost pa niha med vsebinami na telefonu in delovnimi opravili. Storitnost takšnega mladostnika je zelo vprašljiva.

Vse več mladostnikov, ki prihajajo v službo, kaže odvisnost. Nesposobni so živeti brez prisotnosti mobilnih

telefonov in njihovo koncentracijo zmoti vsako sporočilo, pisk, ali naključen zvok, ki se zgodi na telefonu, saj je telefon nenehno v njihovem vidnem polju. Takšen sodelavec ima zagotovo mnogo nižjo storitnost kot nekdo, ki te odvisnosti nima. Koncentracija je zaradi telefona mnogo nižja, prav tako pa takšna oseba ni razvila sposobnosti

dolgotrajne koncentracije, saj je bila celo mladost deležna večopravnosti (multitasking), ki jo prinašajo mobilni telefoni.

In tukaj dobimo odgovor na naše vprašanje:

ZAKAJ ŠAH?

V nadaljevanju vam želimo predstaviti, zakaj menimo, da je šah močno orodje pri vzgoji otroka, še posebej glede na vse zgoraj naštetu. In ob branju vseh veličastnih koristi šaha ne pozabite: Šah je vseeno igra. Igra, v kateri bo Vaš otrok neizmerno užival!

Šah povezuje!

Šah uporablja univerzalni jezik, ki ga poznajo vsi šahisti na svetu. Če tudi se sicer ne razumeta, ker sta prišla na turnir iz različnih delov sveta, med samo igro nimata težav.

Šah lahko igrajo in se ga učijo otroci od treh let dalje, kakor tudi ljudje v jeseni svojega življenja. Vsi imajo lahko od igre koristi in užitek. Šahu je vseeno, koliko so igralci stari, katere rase, spola, religije, spolne orientacije ali narodnosti so. Ne zanima ga, v katero družbeno skupino spada igralec. Vsem ponuja enake možnosti in vsi začnejo igro pod enakimi pogoji. Igralce definirale njihovo znanje igre, iznajdljivost, drznost in želja po učenju.

Šah razvija spomin in povzroča rast možganov.

Z dolgotrajnim razmišljanjem se povečuje aktivnost nevronov v možganih, kar povzroči hitrejše delovanje le-teh, prav tako pa se povečuje tudi obseg aktivnosti nevronov, kar povzroča rast možganske kapacitete.

Šahist obvlada prepoznavanje mnogih vzorcev, ki jih je že srečal skozi igro ali učenje pozicij. Pozna mnogo teoretičnih otvoritev, pravil končnic, vzorcev in variacij. Kakor mišice pri telesni vadbi reagirajo s povečanjem volumna in zmoglosti, tako delujejo pri šahu možgani. Šah uporablja koordinatni sistem in vsako polje ima svoje ime, enako kot geografske koordinate. Izkušeni šahisti v trenutku vedo, kje leži katero polje. To jim omogoča tudi igro na slepo. Najboljši šahisti lahko igrajo tudi več iger na slepo istočasno.

Ni res, da je šah samo za najpametnejše. Resnica je, da nas šah dela pametnejše.

Šah razvija in povečuje koncentracijo.

Šah kot igra, v kateri otroci uživajo, brez prisile uči dolgotrajne koncentracije, saj otroci v svojih mislih sledijo zgolj enemu cilju - zmagi. Seveda v začetnih fazah izgubljajo miselni tok, vendar zelo hitro dojamajo, da so zaradi nepozornosti storili napako in se, ponovno brez prisile, naslednjič trudijo držati koncentracijo na višjem nivoju, vse z namenom doseči zmago.

Šahist spoštuje nasprotnika (ga ne podcenjuje).

Šah pogosto opredeljujemo kot kraljevsko igro. Ne zaradi prisotnosti kralja v igri, temveč zaradi visokih standardov, katere igra razvija in pričakuje. Podcenjevanje nasprotnikov kmalu terja svoj davek, če smo sklepali, da bomo z določenimi nasprotniki opravili zlahka. Vsi se naučimo te lekcije, eni hitro, drugi potrebujejo več časa, odvisno od značaja.

Šah razvija ustvarjalnost, domišljijo in znanstveni pristop k razmišljanju.

Šah ima v začetni fazi igre določeno število kombinacij, kjer so le nekatere tiste, ki prinašajo razvoj v igri. Vendar pa se z vsako potezo število kombinacij in variacij povečuje do neverjetnih možnosti. Pravijo, da ima šah več možnih pozicij, kakor je zvezd na nebu. To pomeni, da ima vsak igralec možnost neomejenega razvoja v globino igre, kjer bosta njegova ustvarjalnost in domišljija lahko rasla brez omejitev.

Šah uči razumevanje vzroka in posledice, nagraduje trdo delo.

Razumeti posledice svojih dejanj pomeni postati odgovoren človek. Sprejemati odgovornost za svoja dejanja pomeni postati človek z integriteto. Takšne ljudi potrebuje današnja družba bolj kot kadarkoli. Šah je orodje, s katerim razvijamo te lastnosti. Tukaj doživlja igralec veliko miselnih procesov, ki vplivajo na razvoj mnogih sposobnosti kakor tudi osebnostnih lastnosti. Ko igralec med igro ugotovi, da je bila njegova poteza napaka, doži-

vlja čustveno stisko. Ta čustvena stiska je sicer majhna v primerjavi s čustvenimi stiskami v resničnem življenju, je pa dovolj, da dobi igralec možnost izkušnje, in se nauči, kako se lahko z njo spopade. Uči ga, naj ne obupa ob prvi napaki, temveč se bori dalje, naj vloži še več truda v povrnitev zamujenega. Ko pa več ni izhoda, ga igra uči športno sprejeti poraz in iskreno

čestitati nasprotniku. Poraz bo šahist uporabil za osebno rast, saj bo preučil napake in jih uporabil kot izkušnjo v razvoju. Zavedal se bo, da mu bo vloženo delo prineslo rezultate in pri šahu je trdo delo zelo hitro nagrajeno s konkretnimi rezultati. Svetovni prvak v letih 1921-1927, Jose Raul Capablanca, je dejal, da se igralec mnogo več nauči iz poraza kakor iz zmage, čeprav je sam v svoji profesionalni karieri izgubil manj kot 50 partij.

(se nadaljuje)

Gorazd Gorjup, ŠD Slovenske Konjice